

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 344/2017 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om reformen av studerandeurval

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller överlämnat följande skriftliga spørgsmål SS 344/2017 rd undertecknat av riksdagsledamot Pia Kauman /saml m.fl.:

Hur har undervisnings- och kulturministeriet beaktat de eventuella konsekvenser reformen av studerandeurvalet har, som att preparandkurserna överförs till gymnasie- och yrkesskolsstadiet samt att studier innan högskolestadiet fördröjs och

hur ämnar man trygga jämlika möjligheter för sådana studeranden som i dagsläget underpresterar på gymnasie- och yrkesskolsstadiet men som blir inspirerade till att studera som en del av inträdesprovsprocessen eller först senare?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Högskolornas studerandeurval förnyas enligt regeringsprogrammet och dess implementeringsplan. Målet är smidigare övergångar från ett utbildningsstadium till ett annat och längre arbetskarriärer i början av dem. Vi har tillsammans med högskolorna kommit överens om en reform där vikten av andra stadiets betyg ökas från och med 2020 dock på så vis att inträdesproven blir kvar som en urvalsmetod.

I dagsläget har det faktum att högskolorna, och särskilt universiteten, har ett studerandeurval som till största del baserar sig på inträdesprov lett till att endast en tredjedel av nya studenter direkt efter studentexamen fortsätter sina studier. Internationellt sett inleds studierna äldre och examen avläggs äldre. Icke-önskade mellanår har blivit vanligare hos oss och andelen nya studenter som blir utanför fortsatta studier har ökat med tio procentenheter på tio år. Detta är en följd av vårt internationellt säregna studerandeurval som betonar inträdesproven. Ackumulerade mellanår hänger enligt forskningen ihop med individens allt svagare utbildningsmål och -strävanden.

En långsam övergång från ett stadiet till ett annat är en faktor som sänker vår utbildningsnivå och som leder till att arbetskarriärerna hos oss börjar sent. I Finland är snittåldern för när högskoleutbildningen inleds 23,8 år (2016: median 21,3). Studierna inleds alltså i en ålder där man utan dröjsmål minst skulle hålla på att slutföra en lägre högskoleexamen. Även doktorsavhandlingarna skrivs i en senare ålder hos oss.

Dagens studerandeurval är som helhet tung för de finländska ungdomarna. Undersökningar av skolhälsan lyfter fram att för gymnasisternas del blir abiturientvåren tung då de efter att studentproven tar slut måste börja förbereda sig inför inträdesproven. Ovanpå en provprestation krävs

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 344/2017 rd

en annan, och för de unga kan framtiden verka fylld av krav, konkurrens och osäkerhet. Detta leder enligt undersökningarna till dystrare framtidsförväntningar, stress och cyniskhet hos de unga, vilket i sin tur sänker deras strävan efter utbildning och minskar inlärningsmotivationen. Upp till 40 procent av finländarna är ännu osäkra på sin utbildningsidentitet i 23–25 års åldern, vilket undersökningen visar är osedvanligt internationellt sett. Man kan dra slutsatsen att de ungas uppfattning om de stora satsningar och den tuffa konkurrens som krävs för att få en högskoleplats sänker deras vilja att fatta beslut om sin framtid och gör dem frustrerade. Fenomenet är särskilt skadligt, eftersom största delen av studenterna kommer in på fortsatta studier, men först efter att ha väntat i några år.

För högskolornas del är ett urvalssystem som dagens dyrt att upprätthålla: undervisnings- och kulturministeriets arbetsgrupp bedömde att det kostar upp till 25 miljoner euro per år. Dessa pengar är bort från undervisningen och forskningen. Forskningsdata ger även hänvisningar om att den kumulerade stressnivån efter de nya studerandenas tunga urvalsförfarande eller en ren utmattning kan vara en faktor som minskar deras engagemang vid studierna.

Högskolorna och undervisnings- och kulturministeriet delar uppfattning om att det finns ett klart behov av att förnya studerandeurvalet. Studerandevalet omfattas av högskolornas autonomi. Det nuvarande urvalsförfarandet är en samling praxis som uppstått under årens lopp och inte en helhet planerad med tanke på jämlikhet eller effektivitet. Internationellt sett har det hos oss uppstått ett säregnet och ovanligt sätt att välja studeranden, vilket har lett till att studierna inleds sent och att arbetskarriärerna är korta.

Åren 2016 och 2017 utvärderade två arbetsgrupper tillsatta av undervisnings- och kulturministeriet förnyandet av studerandeurvalet och särskilt ett ökat betygsurval och hurdana konsekvenser detta kan ha. Arbetsgruppens rapport (Valmiina valintoihin) som föreslog ett ökat utnyttjande av studentexamen i studerandeurvalet fick i huvudsak positivt mottagande av de som gav sina utlåtanden i januari 2016. I rapporten föreslogs att arbetsgrupparbete även inleds för yrkesexaminas del. Arbetsgruppsrapporten (Valmiina valintoihin II) som föreslog ett bättre utnyttjande av yrkesutbildning i studerandeurvalet publicerades 3 maj 2017. Majoriteten av utlåtandena förhöll sig positivt till arbetsgruppens förslag. Våren 2017 blev även arbetsgruppen som gav förslag för att utveckla studentexamen klar med sitt arbete. Enligt arbetsgruppens förslag förbereder undervisnings- och kulturministeriet en ökning av antalet tillfällen att ta om studentexamens godkända prov. Undervisnings- och kulturministeriet och de autonoma högskolorna har kommit överens om att utveckla urvalet utifrån arbetsgruppernas förslag och de utlåtanden som givits.

De som framställer det skriftliga spørsmålet är oroliga för att studietiderna eventuellt förlängs på gymnasierna och inom yrkesutbildningen samt för de preparandkurser som eventuellt överförs till detta stadiet. Oron är förståelig och den arbetsgrupp som granskade ett bättre utnyttjande av studentexamen granskade just dessa hotbilder i sin rapport.

Enligt arbetsgruppen är det väsentligt att jämföra den planerade reformen med nuläget, där de personer som förbereder sig inför inträdesprovet har två alternativ: att gå en preparandkurs eller

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 344/2017 rd

studera självständigt. Slutsatsen var att även om olika kurser erbjuds och ingen kan förbjudas delta i dem, är gymnasiet lärokurs och gymnasiestudierna den bästa preparandkursen inför studentproven. Abiturienten får stöd av gymnasiet lärare, studiehandledare och andra studeranden i sina förberedelser inför studentexamensprovet. När det gäller urvalsproven är situationen helt en annan, eftersom den sökande kan stå ensam med sina förberedelser. Innehållet i proven baserar sig ofta inte på gymnasiet lärokurs, gymnasielärarna finns inte där som stöd, materialet ska skaffas självständigt och det finns nödvändigtvis ingen i bekantskapskretsen som söker in på samma utbildning. Dessutom börjar gymnasisten förbereda sig inför inträdesprovet först efter de tunga studentproven. Även om inträdesprovsmaterialet ofta publiceras först efter studentskrivningarna är konkurrensen med studenter från tidigare år tuff.

Arbetsgruppen påpekar även att systemet som baserar sig på inträdesprov kan anses vara orättvist för de unga vars ekonomiska eller sociala situation inte möjliggör långvariga självständiga förberedelser inför inträdesprovet eller kostnaderna för eventuella preparandkurser.

Preparandkurser erbjuds oftast i huvudsak i de stora städerna, även om utbudet av webbaserade kurser har ökat. Kurskostanderna kan stiga till flera tusentals euro. Detta är problematiskt med tanke på jämlika möjligheter. Enligt Eurostudent VI-undersökningen hade 2016 var fjärde (25 procent) av universitetsstuderandena och 12 procent av yrkeshögskolestuderandena gått en preparandkurs. Det är vanligast inom det juridiska området att de universitetsstuderande har deltagit i en preparandkurs, 77 procent av de studerande hade gått en preparandkurs. Av de som studerar medicin hade varannan (55 procent) och 41 procent av de som studerar ekonomi har deltagit i en preparandkurs innan sina högskolestudier.

Risken för uppskjutna studier kommer att beaktas i beredningen av reformen av gymnasieutbildningen som inleddes sommaren 2017. Att stärka närheten till de studerande och mer flexibla studiestigar håller på att skissas upp som målet för gymnasiereformen, Den studerandes möjlighet att få handledning och stöd för sina studier och sin inläring betonas. Målet är även att öka på samarbetet mellan gymnasier och högskolor och bekantandet med högskolornas utbildningsutbud, vilket bidrar till att orientera och motivera den studerande för studierna och de vidare studierna. Samarbetet med andra stadiet har även betonats i högskolornas resultatavtal.

Enligt en bedömning av UKM:s arbetsgrupp vore det både för den studerande och samhället en mer hållbar lösning att den studerande som blir utanför fortsatta studier oftare skulle spendera tid på att höja studentexamens vitsord i stället för att förbereda sig inför enskilda inträdesprov. Till skillnad från inträdesproven förbättrar höjandet av studentexamens vitsord och förberedelserna inför detta studieberedskapen och gör det särskilt möjligt att söka in till flera utbildningar. De högre vitsorden är även till nytta om den studerande inte kommer in på den utbildning som är första valet. Ett misslyckat inträdesprov gör att arbetet går i spillo och orsakar ett år till av väntan, eftersom det ofta i praktiken inte av tidsorsaker är möjligt att delta i flera urvalsprov. Även de stigar öppna universitetet och öppna yrkeshögskolan erbjuder är dugliga möjligheter för de som står utanför fortsatt utbildning.

Svar på skriftligt spörsmål SSS 344/2017 rd

För yrkesutbildningens del verkar inte oron om längre studietider vara motiverad. Från och med början av 2018 skapas en personlig plan för utvecklandet av kunnande för varje studerande som avlägger en yrkesexamen och den studerande avlägger examen och skaffar det kunnande som ännu saknas enligt planen. Studietiderna varierar enligt det kunnande som den studerande tidigare skaffat, studiefärdigheterna, målen och livssituationen. De studerande kan om de så önskar inkludera ett rätt omfattande antal studiedelar som stärker deras beredskap inför vidare studier som valfria examensdelar eller som delområden i de valfria gemensamma examensdelarna, så viljan att fortsätta studera vid en högskola förlänger inte studietiden inom yrkesutbildningen.

Inom reformen av studerandeurvalet har man tagit i beaktan möjligheterna för sådana sökande som idag "underpresterar på gymnasie- och yrkesskolsstadiet men som blir inspirerade till att studera som en del av inträdesprovsprocessen eller först senare". Även i den här frågan är det väsentligt att jämföra målet med nuläget, särskilt med hurdana metoder som används för att välja de studerande. I den gemensamma ansökningen 2016 valdes 34 procent av de studerande som kom in på universiteten enbart utifrån urvalsprovet, 49 procent enligt studentexamens vitsord och de poäng som de fick i urvalsprovet och 15 procent valdes genom betygsurval. Med andra ord spelade andra stadiets vitsord en betydande roll i studerandeurvalet för cirka två tredjedelar av de valda redan nu.

Avsikten är att fortsätta med urval som endast baserar sig på inträdesprovet. Ökningen av antalet betygsurval ämnas genomföras i första hand genom kombinerade poäng och genom att ersätta detta med ett urval som endast baserar sig på studentexamensbetyget och beroende på området även lämpliga grundläggande yrkesutbildningar. Ett lämplighetsprov kan ordnas för de som väljs i betygsurvalet eller som en del av urvalsprovet, om det är motiverat för utbildningen i fråga enligt forskningsrönen.

Det är viktigt att lägga märke till att framgången i betygsurvalet och i valet med kombinerade poäng förutsätter goda vitsord i studentexamen, särskilt inom populära områden. De med svag framgång i studentexamen har i praktiken endast tävlat om en tredjedel av platserna dit de studerande valts enbart utifrån urvalsprovet. I samma tävling har även de med en yrkesexamen deltagit. Om universiteten ännu i fortsättningen väljer cirka en tredjedel av de sökande enbart utifrån inträdesprovet ändras inte ställningen hos dem som avlagt studentexamen med svaga vitsord.

Å andra sidan är det skäl att observera att det inte finns tillräckligt med "studenter med sex laudatur" för att fylla platserna, även om detta är en hotbild som målats upp. Till exempel skulle det finnas tillräckligt med studenter som skrivit fyra laudatur 2016 för att fylla cirka en procent av studieplatserna: med studenter som skrivit ett laudatur kan vi endast fylla cirka elva procent av platserna. Med beaktande av alla områden finns det alltså helt tillräckligt med studieplatser vid högskolorna för måttligt framgångsrika, "vanliga studerande". Urval som endast baserar sig på urvalsprovet och där vitsorden inte alls spelar någon roll ämnas ordnas även i framtiden. Dessutom har högskolorna förbundit sig vid att underlätta bytet av studieområde.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 344/2017 rd

I samband med gymnasiereformen ämnas studentexamen ändras så att det går att höja godkända studentexamensvitsord flera gånger än i dagsläget. Det är dessutom även tänkt att öka på antalet antagningar som sker på basis av studier avlagda inom en öppna högskoleutbildningen. Undervisnings- och kulturministeriet följer med hur urvalsmöjligheterna utvecklas och platserna fördelas.

Traditionellt har betygsurval till yrkeshögskolorna inte varit så vanligt. I fortsättningen är det möjligt att det väljs studerande till utbildningar som leder till högskoleexamen både enligt studentexamen och lämplig grundläggande yrkesutbildning. De som avlagt grundläggande yrkesutbildning väljs med betyg till sådana utbildningar dit den avlagda examen lämpar sig, till exempel vid övergång från social- och hälsovårdsbranschens yrkesutbildning till yrkeshögskoleutbildningar inom samma område. Även inom yrkeshögskolorna ämnas en del av platserna ännu reserveras för urval genom inträdesprov. Ur synvinkeln för de studerande inom yrkesutbildningen är även linjen enligt vilken högskolornas förnyade urvalsförfarande även bedömer färdigheter och förmågan till högskolestudier viktig.

De som nått god framgång i studierna på andra stadiet har redan visat sin förmåga med en mätare. Reformen erbjuder denna grupp en snabbare väg till studierna, eftersom förpassandet av alla som avlagt studentexamen eller en grundläggande yrkesutbildning till inträdesprovet är ett ineffektivt sätt att säkerställa de sökandes jämlika möjligheter att komma in på en högskoleutbildning. Det största problemet för hela samhället är att detta orsakar onödiga dröjsmål i övergången för de flesta och försvagar våra högskolors internationella konkurrenskraft. I dagsläget finns det smidigare vägar till exempel till Sverige, Estland eller Britannien, eftersom man där kan komma in med finländsk studentexamen utan inträdesprov.

I den offentliga debatten har det förekommit oro för hur reformen försvårar männens möjligheter att komma in på högskoleutbildningar. Reformen erbjuder de – både kvinnor och män – som nått framgång på andra stadiet en smidig övergång till högskolestudierna. Modellen uppmuntrar både män och kvinnor att vara framgångsrika på gymnasiet och i yrkesutbildningen, vilket kan anses vara önskvärt med tanke på studiemotivationen. Dessutom måste vi alltså understryka att urvalet som endast baserar sig på inträdesprovet blir kvar.

Det är oroväckande att pojkar/män både i grundskolan och på gymnasiet får i genomsnitt sämre vitsord än flickor/kvinnor i många ämnen. Dessa skillnader i inlärningsresultat och -motivation uppstår redan tidigare under studiestigen än i slutskedet av andra stadiet. Därför bör man ingripa och förbättra pojkarnas inlärningsresultat och -motivation redan från början av studiestigen. Även i utvecklingen av studerandeurvalet bör man beakta könskonsekvenserna och kraven på jämlik behandling av de sökande. Regeringen har inlett en TEAS-utredning om orsakerna till flickornas och pojkarnas inlärningsresultat, attityder och motivation samt åtgärder som effektivt kunde minska inlärningsskillnaderna. Utredningen granskar även vilka faktorer till exempel i den sociala miljön, som gäller undervisningspersonalen, pedagogiska lösningar, handläggningen av den studerande eller samarbetet mellan hem och skola som hänger samman med lyckade interventioner för att höja attityderna som gäller inlärningsresultat och inläring. Utredningens resultat kommer att beaktas bland annat i utvecklingen av småbarnspedagogiken, i verkstäl-

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 344/2017 rd

landet av programmet Den nya grundskolan, i utvecklingen av lärarutbildningen och i gymnasiereformen.

Inom yrkesutbildningen är skillnaden mellan könen inte lika tydlig och direkt. Detta framgår av de utvärderingar av inlärningsresultaten inom grundläggandeyrkesexamen som gjorts av Nationella centret för utbildningsvärdering, KARVI. Skillnaderna mellan kvinnors och mäns inlärningsresultat utfaller inte alltid till förmån för kvinnorna, utan inom vissa utbildningar finns inga skillnader mellan könen, eller också är skillnaden till förmån för männen. Dessutom är skillnaderna i inlärningsresultaten så små inom några examina att de saknar statistisk relevans.

När studerandeurvalet förnyas erbjuds samma antal platser som tidigare. I helhetsbilden blir det inte svårare att komma in på högskolan. Undervisnings- och kulturministeriets uppfattning är att för de som nått en måttlig framgång på andra stadiet smidigare, snabbare och enklare kan gå över till högskoleutbildningen och för övriga förblir detta åtminstone som på tidigare nivå. Inträdesproven, urvalet som sker enligt öppna högskolestudier och även omtagningen av studentexamensproven ger i framtiden tillräckligt andra möjligheter att söka till och komma in på högskolan.

Helsingfors 29.9.2017

Undervisningsminister Sanni Grahn-Laasonen